

Antoni Z. Kamiński

Optymalna Ordynacja Wyborcza 2023

12 czerwca 2019 o godz. 15.00, Dom Towarowy Braci
Jabłkowskich, III piętro, przy ul. Brackiej 25 w Warszawie

JOW i WOW

„W ramach JOW-ów może funkcjonować wiele różnych ordynacji wyborczych, których wspólną cechą jest głosowanie w okręgach jednomandatowych” (M. Kamiński, 2016: 16)

JOW to ordynacje większościowe (większość - absolutna lub bezwzględna; większość z dogrywką, większość z natychmiastową dogrywką; głos alternatywny; etc.)

WOW-y mają za podstawę ordynacje proporcjonalne.

Ordynacje wyborcze, jako wybór między wartościami

Podsumowanie sporów toczonych w latach 1990-tych.

„Istota kontrowersji dotyczy tego, czy kraje powinny przyjąć systemy większościowe, stawiając na pierwszym miejscu skuteczność i odpowiedzialność rządu, czy proporcjonalne, które dają większą równość szans partiom mniejszościowym i większą różnorodność przedstawicielską.” (Pipa Norris, 1999, podobnie Lijphart, 1994)

Czy chodzi o udział w rządach, jako sprawiedliwość dystrybucyjną, tj. względnie równy rozdział wartości między grupy i środowiska, czy o jakość rządów?

Problem reprezentacji

Czy chodzi o ludzi (tj. zbieżność między rozkładem cech w populacji a rozkładem cech w zbiorze politycznych przedstawicieli), czy o treść przyjętych i realizowanych programów politycznych?

JOW - wyborca wybiera partię rządu; WOW - wyborca wybiera parlament.

WOW - program rządu jest wynikiem międzypartyjnego kompromisu

JOW - program rządu jest programem wyborczym zwycięskiej partii

Ordynacja proporcjonalna zapewnia wielość partii, względnie koalicji wielopartyjnych - dwa wielopartyjne bloki walczące o władzę.

Ordynacje większościowe (*plurality*) prowadzą do sytuacji, kiedy dwie partie konkurują o władzę szukając poparcia większości.

Dążenie do mediany vs. twardy elektorat

JOW - zakładając, że preferencje polityczne wyborców przyjmują postać rozkładu normalnego, każda z konkurujących partii próbuje opanować środek pola - przyciągnąć wyborcę umiarkowanego („dążenie do mediany”).

WOW - orientacja partii na elektorat mniejszościowy (LGBT, radio Maryja, itp.) Efekt - dzielenie społeczeństwa zamiast budowa consensusu (Lipset, 1995: 96).

JOW i WOW - problem rozliczalności: odpowiedzialność osobista i odpowiedzialność partii.

Kilka wyników międzykrajowych badań porównawczych

- WOW plasują się wyżej niż JOW na skali proporcjonalności reprezentacji oraz wydatków socjalnych (Lijphart, 1984, 1994).
- WOW, porównaniu z JOW, cechuje skłonność do większych kosztów utrzymania państwa (Persson i Tabellini, 2003).
- Systemy WOW ulegają łatwiej korupcji i pogoni za polityczną rentą (Persson et al., 2001; Kuncova & Rose-Ackerman, 2005; Della Porta & Vannucci, 2005).
- Wyższa jakość reprezentacji politycznej (Shugart & Carey, 1992).

Ordynacje wyborcze w perspektywie ustrojowej

Max Weber (1998: 94) o WOW:

- demokracja bez przywódców;
- sprzyja targom notabli o pozycje,
- niepolityczny parlamentu,
- partie polityczne stają się związkami łowców posad.

WOW: panowanie „zawodowych polityków”, którzy realizują swoje kariery zarządzając partyjną machiną przez rozdawnictwo posad. Są wyzbyci „[...] wewnętrznymi charyzmatycznymi znamionami, które właśnie czynią człowieka przywódcą” (2002: 1058).

Ordynacja wyborcza a selekcja przywódców

„Istnieje [...] wyłącznie wybór między demokracją z przywódcą partii i machiną a demokracją bez przywódcy, czyli panowaniem ‘zawodowych polityków’ bez powołania, wyzbytych wewnętrznych charyzmatycznych znamion, które właśnie czynią człowieka przywódcą” (2002: 1058).

JOW „[...] określone osobistości ponoszą wobec opinii publicznej *odpowiedzialność*, która w ramach rządzącego zgromadzenia rozmyłaby się całkowicie” (2002, 1072).

W pierwszym przypadku mamy do czynienia z otwartą konkurencją o przywództwo; w drugim - notable dysponują narzędziami umożliwiającymi eliminowanie utalentowanych konkurentów przez „zasłużonych dostojników lokalnych i partyjnych”.

Podobne argumenty wysuwali Joseph Schumpeter (skuteczność rządów) i Karl Popper (łatwość usunięcia przez wyborców niewłaściwych osób z polityki).

Zastrzeżenie

Znaczenie kontekstu ustrojowego i warunków historycznych rozstrzygnięcia wyboru ordynacji wyborczej dla jej skutków dla funkcjonowania państwa i społeczeństwa.